

УДК 339.9

Підчоса О.В.*

ПЛАН ДІЙ ЄС З ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ: ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Динамічні зрушення, що зараз активно проходять в енергетичному секторі світової економіки такі як: поглиблення процесу транснаціоналізації, зміна пріоритетів в енергогенерації, екологізація енергетики, інвестування в технологічну та виробничу базу, використання надсучасних методів та засобів пошуку, видобування, переробки та транспортування енергоносіїв – продиктовані, насамперед, необхідністю адекватно відповісти на виклики сучасності.

Вищезазначені процеси, а також збільшення чисельності населення планети, економічне зростання, швидкий розвиток транспортної галузі - прямо чи опосередковано пов'язані з підвищенням попиту на енергоносії та стрімким зростанням споживання виробленої енергії в кожному з регіонів світу. Короткострокові та середньострокові прогнози споживання енергії говорять про збереження тенденції зростання.

Темп і характер економічного зростання, забезпеченість енергетичними ресурсами і в подальшому залишаться ключовими факторами, що зумовлюють економічний розвиток.

Тип розвитку (інтенсивний або екстенсивний) продиктований використанням технологій, що передбачають незначні витрати енергії; зниження енергоємності, що в свою чергу зумовлює підвищення енергоефективності.

Подальший стійкий розвиток економіки можливий лише за умови розуміння важливості підвищення енергоефективності для забезпечення високого рівня конкурентоспроможності, економічної та енергетичної безпеки, підвищення соціальних стандартів та якості життя населення, підтримання екологічної рівноваги.

Усвідомлюючи важливість питань енергозбереження та енергоефективності більшість країн світу розробляють відповідні програми та плани дій, деякі країни знаходяться на стадії їх практичного впровадження.

В цьому контексті цікавим, позитивним та ефективним є досвід Європейського Союзу (ЄС), який є лідером не тільки з розробки, але й з впровадження енергоефективних технологій та відновлювальних джерел енергії, активний розвиток яких припав на початок 2000-х років. В той час ЄС стикнувся з безпрецедентними змінами в енергетиці, пов'язаними з підвищенням залежності від імпорту, проблемою надійності поставок викопного палива та все більш помітними змінами клімату.

Експертами було підраховано, що прямі витрати ЄС пов'язані з неефективністю використання енергії становитимуть більш ніж 100 млрд. євро на рік до 2020р. У зв'язку з чим в жовтні 2006 р. був прийнятий План дій ЄС з енергоефективності, що містить в собі комплекс стратегій, практичних і політичних заходів, розроблених для досягнення економії енергії в розмірі 20% до 2020р.

Метою даного Плану дій є: мобілізація громадськості, осіб, які приймають рішення, і учасників ринку; трансформація внутрішнього ринку енергоносіїв таким чином, щоб за-

* аспірант кафедри міжнародних фінансів Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

безпечити громадян ЄС найенергоєфективнішими в світі інфраструктурою (включаючи будівлі), виробами (включаючи побутові прилади і автомобілі) та енергетичними системами. Для того, щоб досягти істотного і сталого енергозбереження, повинні бути розроблені енергоєфективні технології, виробы та послуги, а звички споживачів повинні бути змінені таким чином, щоб для підтримки того ж рівня життя використовувалося менше енергії.

В документі визначено, що найбільша економія енергії повинна бути досягнута в наступних секторах: житлові і комерційні будівлі (що відносяться до сфери обслуговування), в яких потенційне енергозбереження оцінюється в 27% і 30% відповідно; промисловість, в якій існує потенціал зниження енергоспоживання на 25%; транспорт, для якого потенційне зниження енергоспоживання становить 26%. Це зниження енергоспоживання за секторами відповідає загальній економії, оцінюваній в 390 млн. тонн нафтового еквівалента (млн. т н.е.) на рік. Воно також допоможе скоротити викиди вуглецю на 780 мільйонів тонн на рік.

Дане потенційне енергозбереження є додатковим до зниження щорічного споживання на 1,8% (або 470 млн. т н.е.), яке за оцінками має відбутися в результаті інших, вже вжитих заходів і планової заміни обладнання та матеріалів. Досягнення рівня зниження енергоспоживання на 20% допоможе зменшити вплив ЄС на зміну клімату і знизити залежність від імпорту викопного палива.

План дій також покликаний сприяти розвитку промислової конкуренції, збільшенню експорту нових технологій і створенню позитивних переваг в тому, що стосується зайнятості. Більше того, досягнутий рівень енергозбереження компенсує інвестиції, зроблені в інноваційні технології. До Плану дій входять всі заходи, які характеризуються найкращим коефіцієнтом ефективності витрат, тобто ті, які мають найменші екологічні витрати протягом життєвого циклу, і які не перевищують бюджет, виділений для інвестицій в енергетичний сектор.

Фактор енергозбереження є одним із визначальних і для енергетичної стратегії України. Від його рівня залежить ефективне функціонування національної економіки.

Характеризуючи ситуацію з рівнем енергоємності та енергоєфективності в Україні треба наголосити на тому, що з 2000 по 2002 роки відбувалося деяке зниження цього рівня. Проте, починаючи з 2002 року, темпи зниження енергоємності ВВП уповільнилися в зв'язку з тим, що в найбільш енергоємних галузях економіки, - металургійній, машинобудівній, хімічній та нафтохімічній, а також у житлово-комунальній сфері динаміка зниження енергоємності валової доданої вартості зазнала негативних змін, обумовлених неприпустимо високим ступенем фізичного зносу основних фондів (65-70%), та відповідним підвищенням питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів на ряд важливих видів продукції та послуг. З погляду на це, практичний досвід ЄС є надзвичайно позитивним для наслідування Україною тому що демонструє віддачу від здійснених запланованих заходів, тим самим підтверджуючи свою життєдієвість та ефективність.

Враховуючи той факт, що ми маємо міжнародні зобов'язання з адаптації енергетичного законодавства, визначені пріоритетною сферою відповідно до Закону України „Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу від 18 березня 2004 року, вивчати та запроваджувати досвід ЄС не тільки необхідно з точки зору економічної логіки, але й відповідно до законодавства. Адаптація українського законодавства до енергетичного законодавства ЄС має сприяти створенню конкурентних енергетичних ринків України, інтегрованих до європейських ринків, підвищувати конкурентоспроможність української економіки та рівень життя населення.